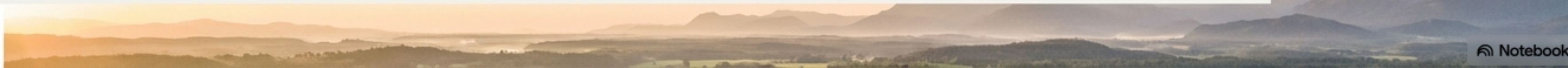

Optimalna velikost Ljubljane z vidika trajnostnega prostorskega razvoja Slovenije

Povzetek ključnih ugotovitev doktorske disertacije

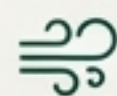
dr. Anja Šulin Košar

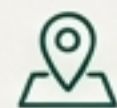

Ljubljana na razpotju: Kako naprej?

Kot vsa evropska mesta se tudi Ljubljana sooča z razvojnimi, socialnimi in okoljskimi izzivi. Dva izziva sta še posebej pereča:

- **Onesnaženost zraka:** Posledica naraščajočega prometa.

- **Nenadzorovano širjenje mesta:** Stihijsko, ekstenzivno širjenje ("urban sprawl") ogroža dragocena naravna območja in kmetijske površine.

Ali se mora Ljubljana še širiti? In če da, kako in do kod, da bi sai nek in do kod, da bi zagotovili trajnostno prihodnost tako za mesto kot za celotno Slovenijo?

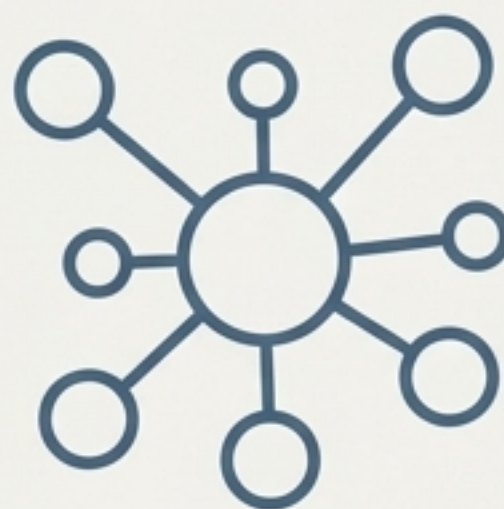
Tri vodila za pametno prihodnost

Za odgovor na vprašanje o prihodnosti Ljubljane smo uporabili tri ključne koncepte, ki usmerjajo sodobno urbanistično načrtovanje v Evropi in Sloveniji.

Trajnostni razvoj

Razvoj, ki zadovoljuje potrebe sedanjosti, ne da bi ogrozil možnosti prihodnjih generacij. Iskanje ravnovesja med gospodarskimi, družbenimi in okoljskimi cilji.

Policentrični razvoj

Strateški cilj Slovenije za zmanjševanje regionalnih razlik in spodbujanje enakomernega razvoja po vsej državi, namesto koncentracije moči v enem samem središču.

Kompaktno mesto

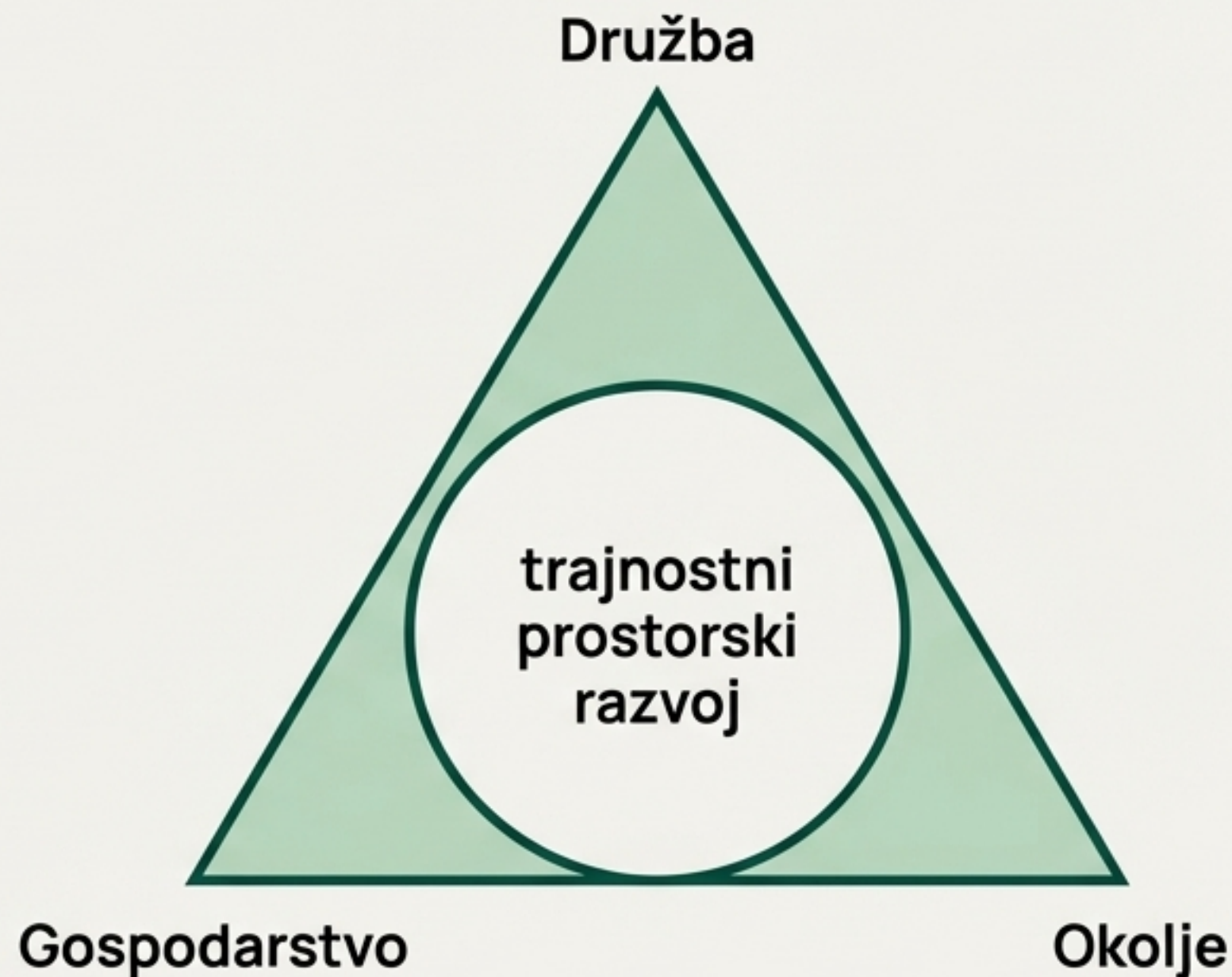
Model urbanega razvoja, ki poudarja zgoščevanje znotraj obstoječih meja, mešano rabo prostora in učinkovit javni prevoz kot odgovor na stihijsko širjenje.

Prvo vodilo: Imperativ trajnostnega razvoja

Trajnostni razvoj mest pomeni visoko kakovost življenja za vse prebivalce ob hkratnem ohranjanju okolja za prihodnje generacije.

Ključni stebri trajnostnega urbanega razvoja:

- Gospodarska trajnost
- Družbena trajnost
- Okoljska trajnost

"Trajnostni razvoj spodbuja mešano rabo urbanega prostora, okolju prijazno organizacijo prevoza, varstvo kulturne dediščine in narave v mestu, izboljšanje kakovosti bivalnega okolja, sonaravno rabo naravnih virov."

Drugo vodilo: Ljubljana v policentrični Sloveniji

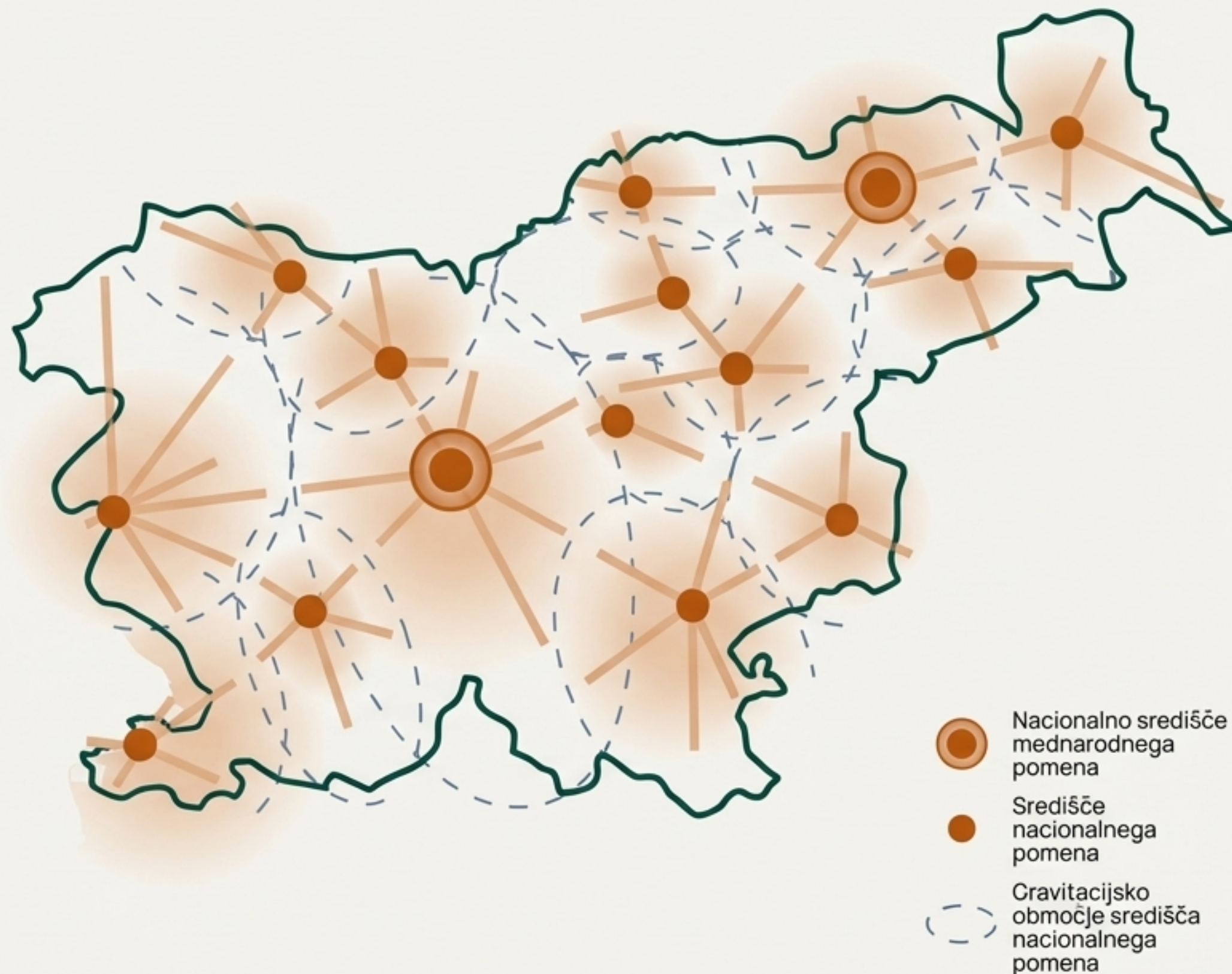
Strategija prostorskega razvoja Slovenije (SPRS) temelji na policentričnem urbanem sistemu. Cilj je preprečiti prekomerno koncentracijo v prestolnici in zagotoviti enakomeren razvoj vseh regij.

Delovanje sistema:

Sistem je zasnovan kot dvostopenjsko omrežje:

- Središča nacionalnega pomena (kot sta Ljubljana in Maribor)
- Središča regionalnega pomena

Nadaljnja nekontrolirana rast Ljubljane bi neposredno ogrozila ta strateški nacionalni cilj.

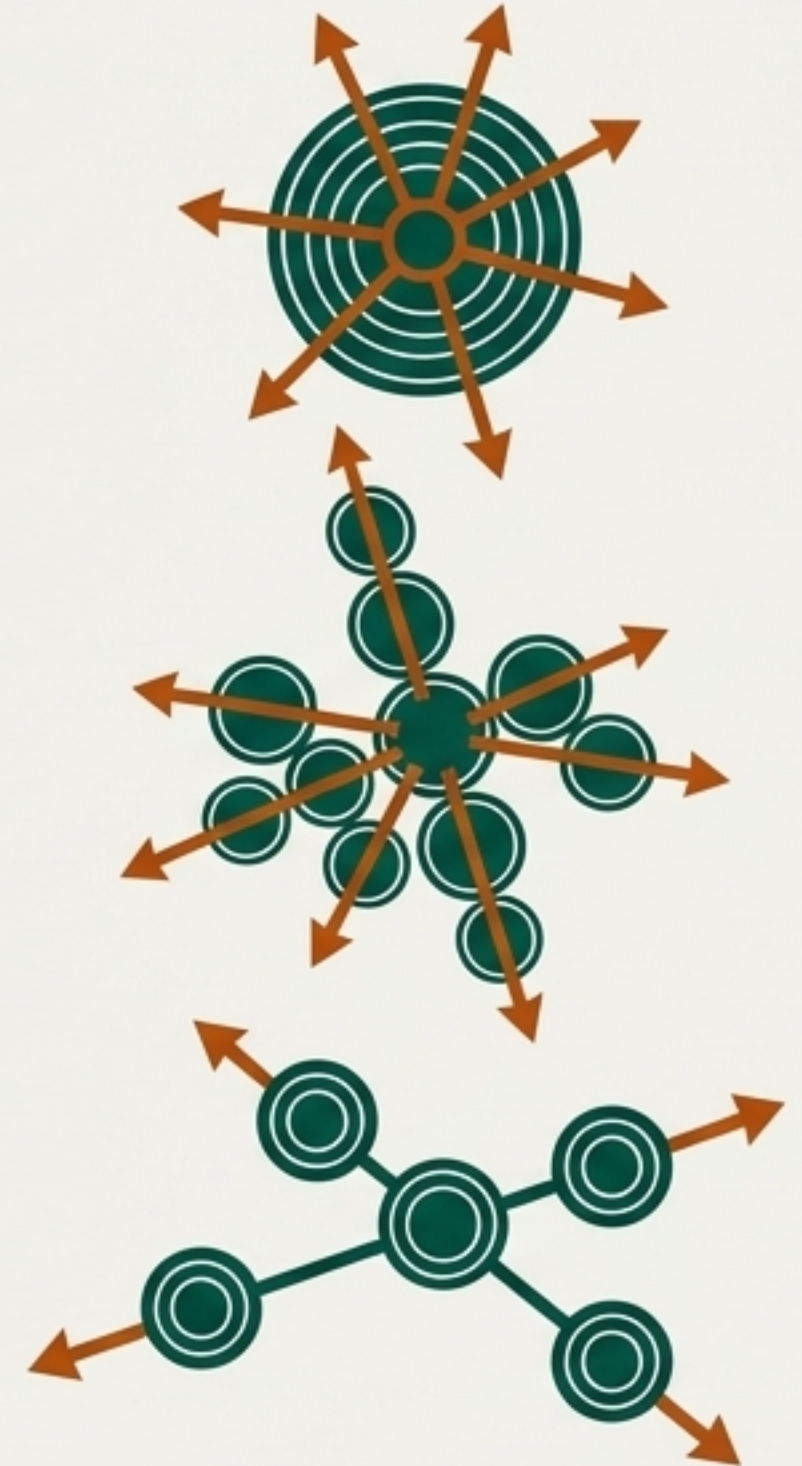
Tretje vodilo: Koncept kompaktnega mesta kot rešitev

Kompaktno mesto je odgovor na negativne posledice razpršene urbanizacije ("urban sprawl"). Njegove glavne značilnosti so:

- Visoka gostota poselitve in delovnih mest.
- Mešana raba zemljišč (bivanje, delo, storitve so blizu).
- Razvoj usmerjen navznoter, znotraj obstoječih meja.
- Prednost imajo javni prevoz, kolesarjenje in hoja.

Ključne prednosti:

- Manjša poraba energije in manjše emisije.
- Ohranjanje kmetijskih zemljišč in naravnega okolja.
- Učinkovitejše javne storitve in infrastruktura.
- Večja vitalnost in socialna interakcija v mestu.

Ljubljana pod drobnogledom: Trajnostna bilanca

Kako se Ljubljana odreže pri uresničevanju načel trajnostnega razvoja? Analiza ključnih kazalnikov razkriva mešano sliko.

Fizični pogoji

Visoka gostota poselitve je pozitivna, a obstajajo pritiski na prostor.

Gospodarski in družbeno-socialni pogoji

Močno gospodarsko središče z visoko kakovostjo življenja, a izzivi s cenovno dostopnostjo stanovanj.

Skupna ocena

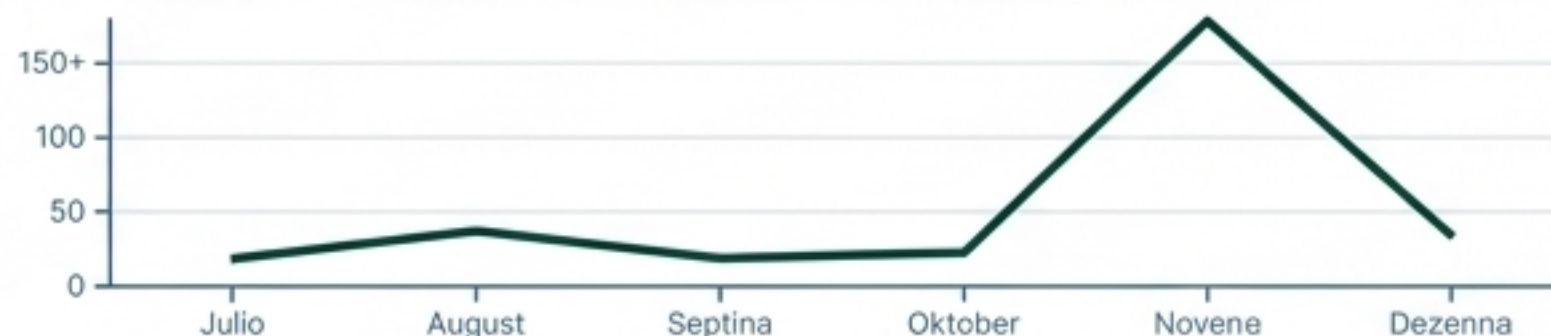
Prednosti

✓ Zeleni klini, obnova središč, visoka gostota.

Ekološki pogoji

Onesnaženost zraka zaradi prometa ostaja ključni problem.

Koncentracija prašnih delcev (PM10), postaja Bežigrad

Mobilnost

Prevelika odvisnost od osebne avtomobila, kljub prizadevanjem za spodbujanje javnega prevoza.

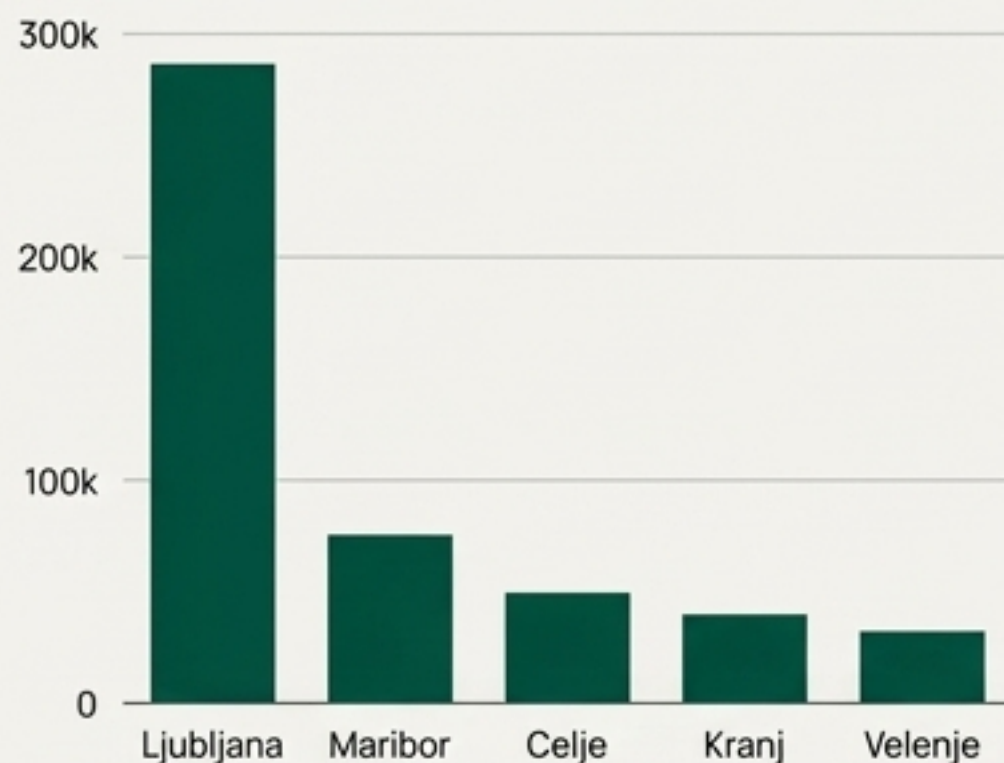
Slabosti

✗ Prometna obremenitev, pomanjkanje stanovanj, pritisk na robove.

Teža prestolnice: Dominantna vloga Ljubljane v Sloveniji

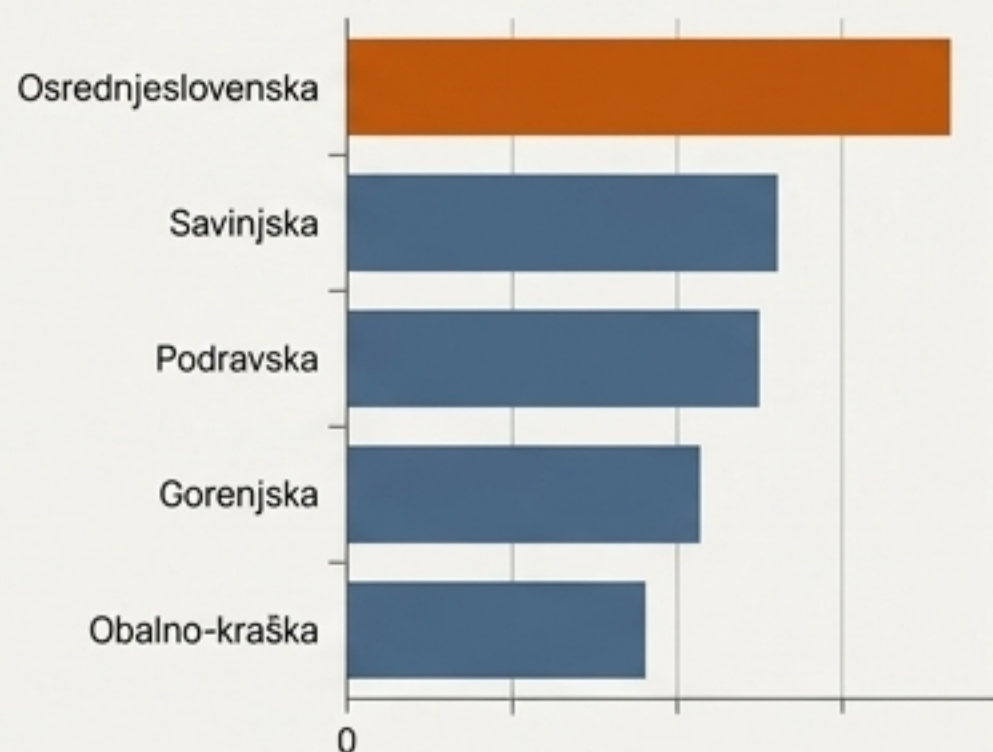
Podatki kažejo, da Ljubljana izrazito izstopa v slovenskem urbanem sistemu, kar ustvarja pritisk na policentrični model.

Demografska prevlada

Gospodarska moč

BDP na prebivalca po regijah

Funkcionalni vpliv

75.000+

Dnevni migrantov v **Ljubljano**

Ta koncentracija kaže na tveganje za neuravnotežen regionalni razvoj, ki ga policentrična strategija želi preprečiti.

Končna sodba: Optimalna velikost je že dosežena

“Ljubljana je v vseh pogledih optimalno velikost že doseгла.”

Okoljski vidik: Nadaljnje prostorsko širjenje bi nepopravljivo poseglo v ranljivo naravno okolje (Ljubljansko barje, gozdni klini).

Nacionalni vidik: Povečanje mesta bi negativno vplivalo na enakomeren regionalni razvoj Slovenije in spodkopalo temelje policentričnega sistema.

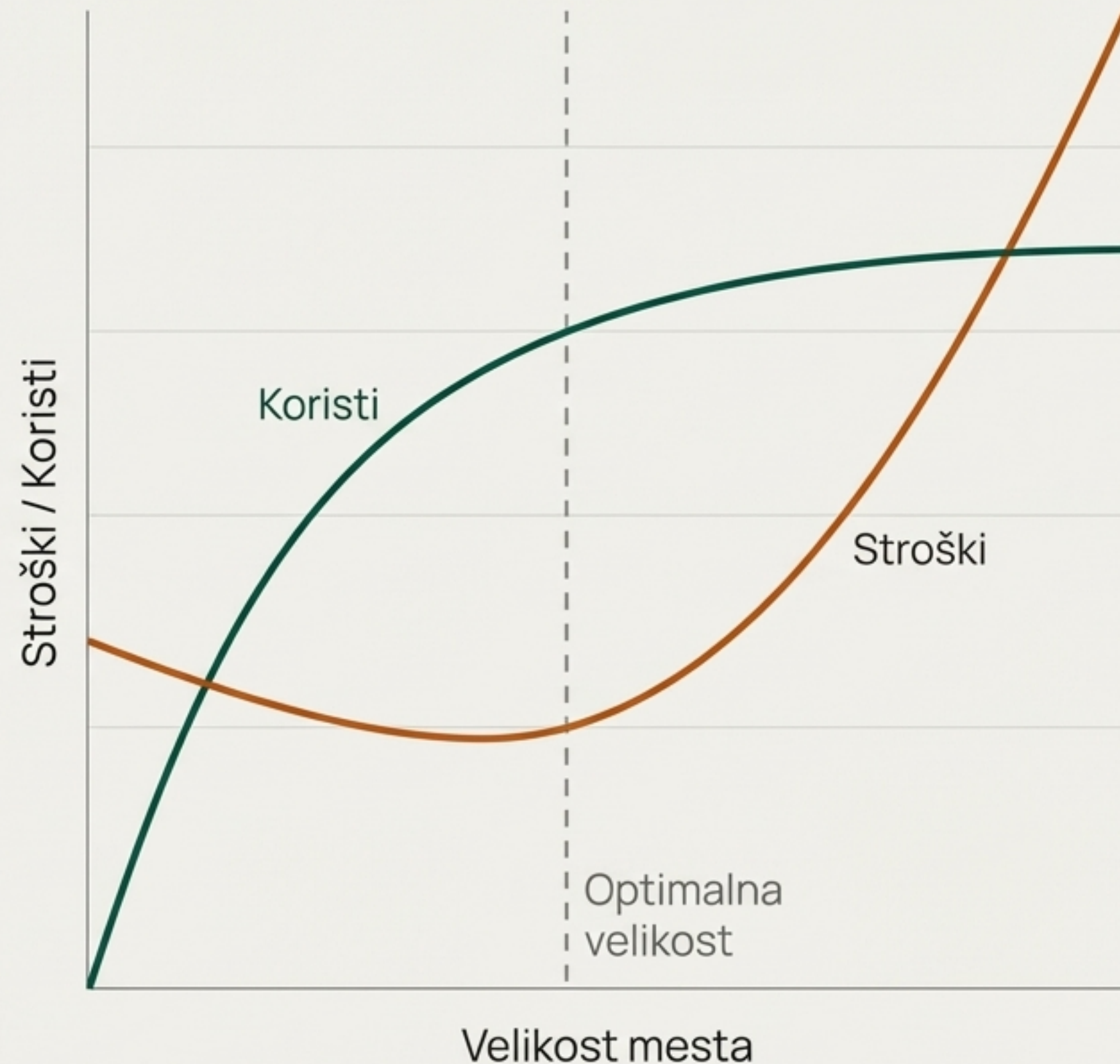
Njena širitev bi negativno vplivala na trajnostni prostorski razvoj Slovenije.

Teorija v ozadju: Kdaj mesto postane preveliko?

Teorija optimalne velikosti mest pravi, da rast mesta prinaša tako koristi (večja produktivnost, boljše storitve) kot stroške (zastoji, onesnaženje, višje cene).

Obstaja točka, ko mejni stroški rasti začnejo presegati mejne koristi. To je optimalna velikost mesta.

Analiza kaže, da je Ljubljana dosegla to ravnovesje. Nadaljnja rast bi povečala stroške hitreje kot koristi.

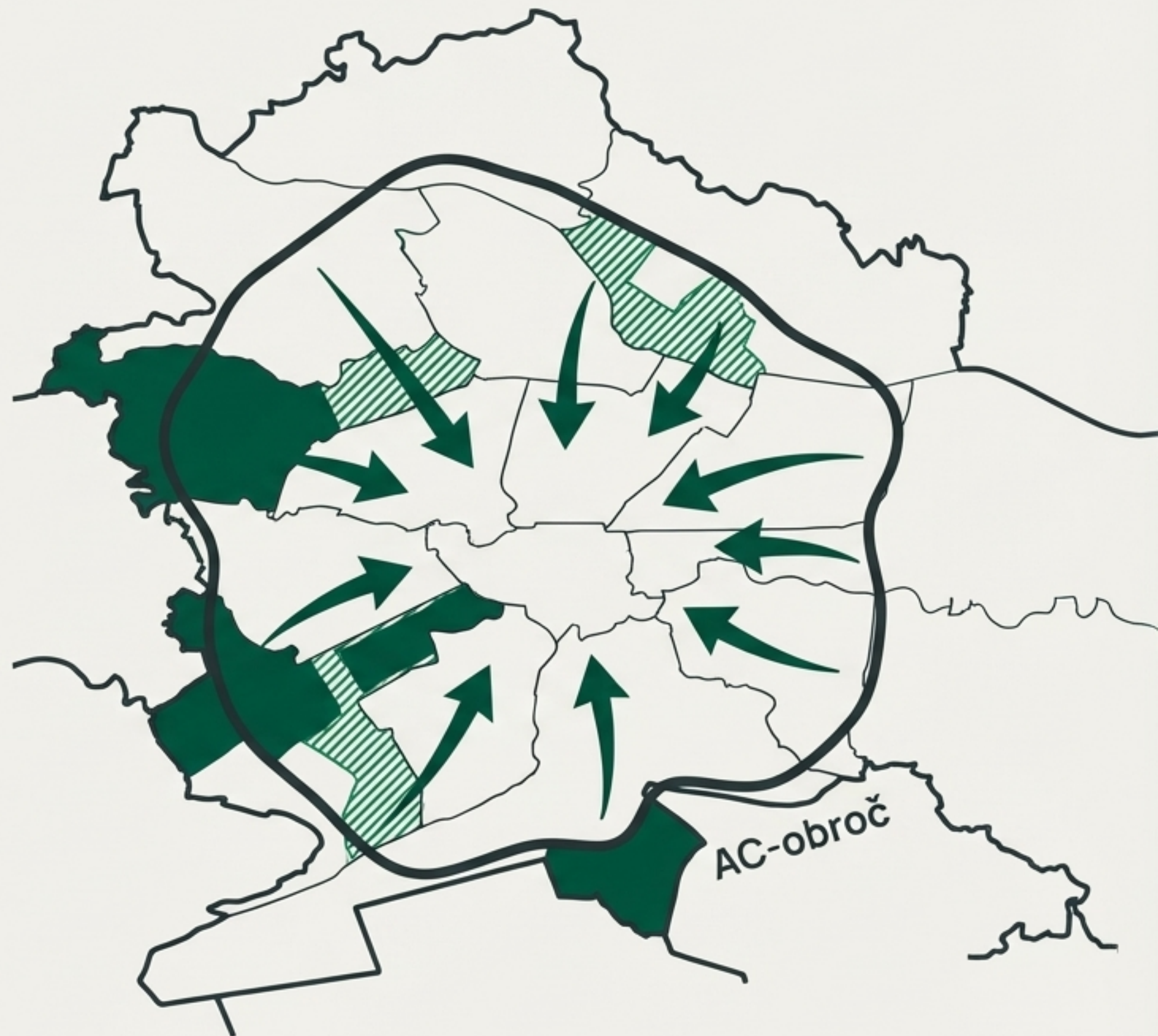

Pot naprej: Razvoj navznoter, ne navzven

Namesto širjenja v okolico se mora razvoj osredotočiti na potenciale znotraj obstoječih meja mesta.

Ključni ukrepi:

1. **Zgoščevanje ("Densification"):** Premišljeno povečevanje gostote na obstoječih urbanih površinah, zlasti ob koridorjih javnega prevoza.
2. **Prenova in revitalizacija:** Obnova degradiranih urbanih območij (npr. opuščenih industrijskih con) in njihova preobrazba v živahne mestne predele.
3. **Zapiranje vrzeli:** Pozidava praznih, neizkoriščenih zemljišč znotraj urbanega tkiva.

Vizija: Trajnostna in kompaktna prestolnica v policentrični Sloveniji

Omejitev rasti Ljubljane ni znak stagnacije, temveč strateška odločitev za višjo kakovost življenja, ohranjanje okolja in bolj pravično, uravnoteženo prihodnost za celotno državo.

Ljubljana kot tekmovalno in trajnostno sonaravno državno središče, ki s svojo vitalnostjo in pametnim upravljanjem krepi celotno mrežo slovenskih mest.